

NOTA LIMINAR

Arreplegar en un llibre aquest, testimoni personal dels esdeveniments importants d'un poble i de la meua actitud compromesa, m'ha semblat interessant en un moment, en què allò que calia evitar, ha arribat fins al que (esperem) són les seues últimes conseqüències: desprestigi dels polítics, ruïna moral i econòmica, indiferència per la vida (sempre sagrada per a mi) i per les necessitats peremptòries del veïnat, i una despreocupació general per l'educació, la cultura i el patrimoni.

El 1979, probablement, amb la virulència viva encara de les reccions de l'acabada dictadura, quan m'assentí definitivament a Alboraya, el meu poble per naixement i elecció, jo havia viscut ja alguns anys en democràcia; primer a Alemanya i, a França, després. En total, més de sis anys. La meua experiència vital fora de l'àmbit del franquisme, el meu amor pel poble i pel país i, probablement també molt segurament, el meu caràcter, han estat, supose, la causa principal davant d'unes autoritats no precisament il·lustrades, d'una situació i d'unes incitatives, en alguns casos, contràries als interessos generals, d'una actitud manifestament contestatària.

Per una altra banda, la meua independència com a ciutadà no sotmés a cap disciplina de partit ni assalariat de cap mitjà de comunicació, sense pressions de l'un o de l'altre costat, ha fet possible aquestes manifestacions espontànies i ocasionals en moments concrets.

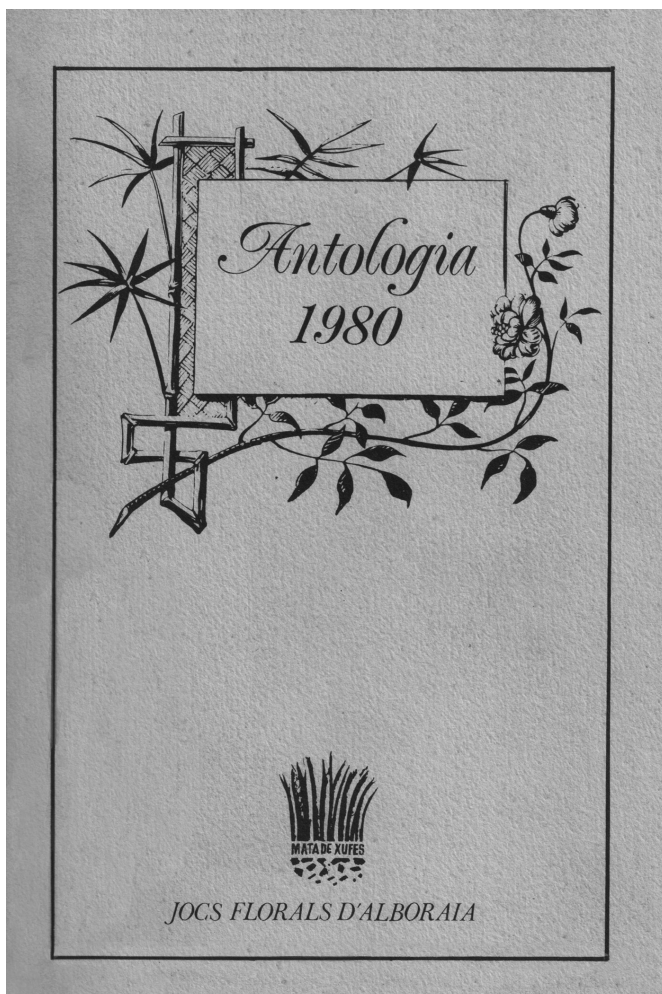
Supose que no he tingut sempre raó, però, ara, des de la perspectiva de més de trenta anys d'actuacions diverses documentades, quan les conseqüències negatives, i nefastes també en algun cas, són ja més o menys evidents, m'atrevesc a creure que no anava equivocat tampoc.

El recull, aquest conjunt d'articles i algun document, és el testimoni fidedigne d'una postura, d'unes preocupacions i d'una activitat constants al terreny de la lluita ciutadana per una política i uns polítics que haurien de servir els interessos legítims i honestos de cada poble o comunitat de ciutadans.

Els fets que jo denunciava, ara, en un moment de tantíssims i tan grossos escàndols polítics sobretot i de desencant ciutadà, són fàcilment entenedors. Però cal pensar que, com la pols, aqueixos granets insubstancials, molestos a la cara, al nas i sobretot als ulls, si les condicions són favorables, poden esdevenir un gran fanguer. I, ací, estem ara enmig del fang.

En general, potser perquè ens hem acostumat que els de dalt, qui mana, no es justifica, tot i que els fets democràtics, les actuacions dels polítics de torn, ens incumbeixen a tots i són de vital importància, ens desentenem fàcilment per tal de no calfar-nos el cap. Perversió fatal! I acabem manifestant la nostra necessitat de relacionar-nos, de contribuir a la marxa del món, desfogant-nos en unes festes que, a força d'adulterar-se i de perdre el contacte amb la tradició i el seu sentit primigeni que tingueren, han acabat perdent el sentit.

CAPÍTOL I
ELS JOCS FLORALS, 1980

EL CAMÍ FONDO¹

Els contactes dels veïns del poble amb la mar eren abans molt diferents; cert, a l'estiu, hi anàvem també com ara, però els viatges els féiem a peu o en carro i quasi sempre cap al tard, perquè els habitants de l'un costat i de l'altre de la mar mediterrània han fugit sempre del sol. De vegades, les famílies s'enduien el sopar. A boqueta nit, obrien les cassoles i les fiambres de tomata fregida amb tonyina o conill i, tots plegats al recer del carro, sota la vacil·lant claror d'un fanalet d'oli, s'improvisava un menjador.

El costum s'ha perdut a conseqüència de l'afició que la gent li ha pres al sol. Com que volem fer-nos negres, no ens abel·leixen ja les vesprades a la mar. També s'han acabat aquelles corrues de carros carregats amb l'arena per als porcs. I quasi del tot també els carros, aqueixos vehicles tradicionals de l'horta que, amb les haques, constituïen la base de l'economia del llaurador. Ara, tenim a les cases, a totes més o menys, un, dos o tres cotxes. El ben cert és que els viatges d'abans són hui aigua passada; els carros i les haques s'han acabat i les famílies agafen el cotxe i arreen, amb tot el fil, a la Pobla de Farnals (la Creu, no sé per què aquesta mania de canviar els noms a les coses

---

1. Aquest article i una altra xicoteta composició literària, *El cosí del poble*, publicat posteriorment al recull *La Roda de la Fortuna*, foren premiats i, amb els altres treballs distingits pel jurat, havien de ser editats. En la publicació, precisament, consistia el premi. L'alcalde, en aquell moment d'UCD, i el grup del sr. Cabello s'oposaren a la publicació. Anys després, l'alcalde, ara del PSOE, no volgué tampoc que s'editaren i deixà que, encara que estaven impressos i pagats a la impremta de Mateu Otero del carrer Cabanyal, acabaren en una draperia com a paper brut.

D'aquest llibret, peça singularment rara, existeixen únicament una dotzena d'exemplars: els que aconseguírem els guardonats en el certamen literari.

que estaven ben posats. I precisament ací, un de tan cristià!), a Cullera, al Saler... I la nostra platja s'ha quedat en un lloc modest d'esbargiment per als dies de faena. La dona i els xiquets, amb el cotxe o a peu, van a la mar de matí aprofitant les hores de més sol per a tornar tard a casa a dinar, perquè el torrat siga perfecte.

La nostra platja deixa molt a desitjar, és cert, però què hem fet per ella?

Molt podríem parlar sobre aquest tema, però jo no vaig ara a la platja, ni tan sols a ca la Patacona. Em quedaré abans d'arribar. A més d'un li deu haver passat ja que s'hi ha quedat per força.

Recordeu els Quatre Camins? Era un punt neuràlgic de la nostra geografia casolana. Per als xiquets, aquest nom despertava un ressò de vent i ones amb gust de sal i d'arena. En ser ací, ja no ens quedava molt de camí a fer per a ficar els peus dins l'aigua somniant abastar un dia les aigües blaves. (Plaers senzills de la innocència i l'època!) D'aquells Quatre Camins de la nostra infantesa, en queden hui només dos, perquè un el tallà la Pista i ara pega la volta i un altre, el que va recte a la mar, val la pena passejar-lo un dia. Fins on pugues, clar, perquè en arribar a la via del tren de Barcelona, et trobaràs sorprés sense pas a nivell i davant d'un paretó coronat de tela metàl·lica que et tanca el pas. Aquell camí directe a la mar d'abans és hui un munyó mort que, com l'apèndix aqueix que diuen que tenim al ventre, no té cap eixida ni funció evident. Com és possible açò? No feia falta aquest camí? En teníem massa? Què hi ha pogut passar?... No hi ha explicació. El ben cert és que aquell camí de tots és ara propietat privada de l'empresa Vinival. Pots preguntar a qui vulgues i ningú no en sap res. Però tu, si vols continuar avall, hauràs de tornar arrere, anar a pegar la volta pel Camí Farinós i, si tens sort i no el trobes embassat, podràs passar cremant temps i gasolina.

Et preguntaràs sorprés: "Es pot privatitzar o vendre un camí? Qui ho ha fet? En tenia algun dret?...". La sorpresa és gran i les preguntes nombroses. Aqueix camí tallat deu tindre la seua raó, però no la conec, no la coneix ningú de tots aquells amb qui he

parlat de l'assumpte. La raó deu ser d'aqueixes que no es proclamen. Hi queda l'evidència del fet, perquè no es pot amagar com tantes altres coses, i totes les seues conseqüències per *in saecula saeculorum*.

Qui n'és responsable?...

Perjudicats tots.

El poble ens ha quedat un poc més incòmode, més ofegat, més absurd... Qui agafà els duros (perquè és segur que hi hagueren duros pel mig) no pensà en açò? "*O tempora! O mores*", digué Ciceró parlant contra Catilina que fou, a l'època dels denaris i els sestercis, un bon pardal de rapinya d'aqueixos que no deixen estaca en paret. Açò ho digué al Senat, perquè es veu que els senadors engolien tot el que Catilina els volia fer passar avall. Què haguera dit Ciceró ara estacat al tarquim, em pregunte.

"*O tempora, o mores!*", dic jo ara, quan he d'anar a rodar pel Camí Farinós ple d'aigua perquè, ací, séquia i camí és tot un riu d'aigua pudenta i bruta. "*O tempora, o mores!*", per no dir una altra cosa.

NOTA: supose que algú es preguntarà pel sentit d'aquesta mena de reneq que encara no coneixia. No és res lleig ni crec que prospere en aquest temps nostre. Vol dir senzillament: "Quins temps, quins costums!". Veritat que no cregueu tampoc que es puga posar de moda? Avui ens calen expressions més fortes, però, què voleu que diga, si no sóc un malparlat qualsevol? "*O tempora, o mores!*", i cadascú que pense el que vulga.

EN JOSEP LLUCH VIDAL²

El poble té les seues personalitats reconegudes el record de les quals es manifesta en un rètol de carrer i poc més. I no es pot dir que Alboraiia siga un poble que honra les seues personalitats

2. Aquest era un treball presentat a la Secció d'Assaig que no fou ni premiat ni publicat.